

สรุปรายงานสถานการณ์ สิทธิเด็กเคลื่อนย้าย อ.แม่สอด ปี 2568

5 ปีรัฐประหารเมียนมา: เด็กเคลื่อนย้ายยังไม่ปลอดภัยที่ชายแดน

รายงานสถานการณ์เด็กเคลื่อนย้ายประจำปี 2568 สะท้อนให้เห็นแนวโน้มความรุนแรงต่อเด็กเคลื่อนย้ายที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น อันเนื่องมาจากสถานการณ์และแรงกดดันด้านนโยบายและกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการคุ้มครองเด็กในบริบทโยกย้ายถิ่นฐาน โดยในรายงานฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ความรุนแรงในประเทศเมียนมาตั้งแต่ปี 2564 ส่งผลให้เกิดการบังคับโยกย้ายถิ่นฐานของเด็กเมียนมาเป็นจำนวนมาก โดยเด็กเคลื่อนย้ายเหล่านี้ต้องอาศัยอยู่ในสภาวะที่มีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิและแสวงประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ แม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีการพัฒนากฎหมายและนโยบายเพื่อส่งเสริมสิทธิเด็กเคลื่อนย้าย แต่การบังคับใช้กฎหมายยังคงมีช่องว่างและไม่ครอบคลุมการคุ้มครองเด็กในบริบทของการโยกย้ายถิ่นฐาน รวมถึงไม่สอดคล้องกับหลักการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ข้อค้นพบ

ด้านการปกป้อง คุ้มครองเด็ก

- **เด็กไม่กล้าแจ้งเหตุ** เนื่องจากผู้กระทำความรุนแรงมักเป็นคนใกล้ชิดในครอบครัวหรือสถานศึกษา และกลัวการถูกส่งตัวกลับประเทศต้นทาง เนื่องการไม่มีเอกสารประจำตัว รวมถึงกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เป็นมิตรกับเด็ก
- **หน่วยงานภาครัฐยังขาดการประสานงานและการส่งต่อข้อมูลอย่างเป็นระบบ** ส่งผลให้เด็กไม่ได้รับความช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีและต่อเนื่อง

ด้านการศึกษา

- **นโยบายด้านความมั่นคงมักถูกนำมาใช้ในการจำกัดสิทธิของเด็กข้ามชาติ** ส่งผลให้เด็กที่ไม่มีเอกสารแสดงตนถูกจำกัดการเดินทางออกนอกพื้นที่ เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพตนเอง
- **ข้อจำกัดของการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา** หรือเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ตามความต้องการ เนื่องจากศูนย์การเรียนรู้เด็กข้ามชาติและหลักสูตรไม่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ และทรัพยากรมีจำกัด เช่น ขาดแคลนครูไทย ครูแนะแนว และนักจิตวิทยา

ด้านสถานะบุคคล

- **เด็กที่เดินทางเข้ามาตามลำพัง** ส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารประจำตัว เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชนแบบสมาร์ตการ์ดของเมียนมา ทำให้ไม่สามารถขอเอกสารเดินทางเพื่อเข้าเมืองตามกฎหมายได้ ซึ่งผลกระทบจากการไม่มีเอกสารประจำตัวทำให้เด็กและครอบครัวต้องใช้ชีวิตภายใต้ความหวาดกลัวต่อการถูกจับกุมและผลักดันกลับประเทศต้นทาง

ด้านสุขภาพกาย และสุขภาพจิต

- **การขาดแคลนบุคลากรและบริการด้านสุขภาพจิต** ส่งผลให้เด็กจำนวนมากที่ต้องการรับคำปรึกษาและดูแลเยียวยาสุขภาพจิตใจไม่สามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเต็มที่
- **ระบบข้อมูลสุขภาพที่ขาดความเชื่อมโยงกัน** ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามประวัติการรักษาและการได้รับวัคซีนได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงไม่สามารถเฝ้าระวังและควบคุมโรคระบาดได้อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1. พัฒนาศาสตร์ศาสตร์คุ้มครองเด็กเคลื่อนย้ายชายแดน** เพื่อยกระดับสิทธิของเด็กเคลื่อนย้าย ลดการแสวงหาผลประโยชน์ และแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยการผสานเทคโนโลยีกับทรัพยากรในพื้นที่ให้สอดคล้องบริบทจริง
- 2. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการคุ้มครองเด็กเคลื่อนย้าย** โดยคำนึงถึงสิทธิและความปลอดภัย ผ่านการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างการศึกษา สาธารณสุข สังคม พร้อมตั้งคณะทำงานกลางสำรวจ คัดกรอง และลงทะเบียนเด็กข้ามชาติอย่างเป็นระบบ เพื่อวางแผนบริการได้มีประสิทธิภาพ
- 3. การจัดตั้งศูนย์แรกรับครอบครัวสำหรับเด็กเคลื่อนย้าย** ในกรณีที่มีการหนีภัยสงครามจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาตามแนวชายแดน เพื่อคัดกรองและให้ความช่วยเหลือเด็กในภาวะวิกฤต ผ่านการบูรณาการของหน่วยงานในลักษณะ ONE STOP SERVICE เพื่อลดความซ้ำซ้อน และไม่ผลักภาระไปยังหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยมีทีมสหวิชาชีพ ได้แก่ นักจิตวิทยา ทนาย และล่าม ในการดำเนินการภายในศูนย์แรกรับ
- 4. การปฏิรูปกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง** ทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และมติคณะรัฐมนตรีที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานด้านการศึกษาและสุขภาพของเด็กที่ไม่มีเอกสารหรือสถานะทางกฎหมาย และเพิ่มงบประมาณและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการทำงานเชิงรุกและการให้ความช่วยเหลือที่ครอบคลุมตามความซับซ้อนของปัญหา

การนำหลักการคุ้มครองสิทธิเด็กผูกติดกับสถานะการเข้าเมืองตามกฎหมาย ถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก และส่งผลให้เด็กเคลื่อนย้ายจำนวนมากถูกกีดกันออกจากระบบการให้ความคุ้มครองตามหลักการสิทธิเด็กสากล